

The Hebrew University of Jerusalem

Syllabus

Rescue attempts during the Holocaust - 13594

Last update 05-05-2024

HU Credits: 2

Degree/Cycle: 1st degree (Bachelor)

Responsible Department: History of Jewish People & Contemporary Jewry

Academic year: 0

Semester: 2nd Semester

Teaching Languages: Hebrew

Campus: Mt. Scopus

Course/Module Coordinator: iael Nidam Orvieto

Coordinator Email: iael.nidam-orvieto@yadvashem.org.il

Coordinator Office Hours: by appointment

Teaching Staff:

Dr. Iael Orvieto

Course/Module description:

the seminar will deal with rescue attempts in different countries. we will begin with a theoretical discussion of the term "rescue" and we will look into the question-"was it possible to rescue during the Holocaust". We will check into the different factors that influenced rescue activities and we will compare different contexts and their influence on the chance to rescue, both individual and collective rescue. We will learn about rescue networks, Jewish and non-Jewish rescue attempts, in occupied and unoccupied countries. we will analyze the issue of rescue in collective memory and the controversies over some cases.

Course/Module aims:

To understand the complexity of the term "Rescue", to know the different forms of rescue attempts during the Holocaust, to analyze critically, the historiography and public discourse on the topic and different stories of rescue. To understand what factors influenced in different countries the possibility to organize rescue of Jews in it's different forms.

to critically analyze the issue of Jews rescuing Jews

Learning outcomes - On successful completion of this module, students should be able to:

To examine the complexity of the term "Rescue", in it's different forms, to compare between the chances to organize rescue activity in different countries, differentiate between various attempts during the Holocaust, to explain the different factors that influenced the possibilities to organize rescue activity in different countries, to critically analyze the issue of Jews rescuing Jews, to analyze the different historical approaches on the topic.

Attendance requirements(%):

75%

Teaching arrangement and method of instruction: Seminar

Course/Module Content:

מהי הצלה? סוגיות ושאלות
הצלה בגרמניה - השנים הראשונות מתודולוגיות
הצלה במדינות כבושות
הצלת ילדים
סוגיות שנויות במחלוקת

Required Reading:

אליהו קליין, "בין הצלה לרדיפה: הגדרה ומיפוי של מגוון התנהגויות של החברה הכפרית בפולין הכבושה כלפי היהודים הנרדפים בתקופת השואה", יד ושם קובץ מחקרים נ"א 2 (תשפד'), ע' 35-60. דן מכמן, "לבירור מושג 'הצלה' בתקופת השואה", ילקוט מורשת כ"ח, אוקטובר 1979, עמ' 55-76. אשר כהן, "פעולות ההצלה של תנועות הנוער הציוניות", תנועות הנוער הציוניות בשואה, חיפה, המכון לחקר תקופת השואה, תשמ"ט, 59-72.

רות זריז, "יהודי גרמניה בין הגירה לבריחה: חמישים שנה לפוגרום ב-10-9 בנובמבר 1938", משואה יז' תשמ"ט, עמ' 57-72.

יהודה באואר, יהודים למכירה, ירושלים, יד ושם, 67-88.
Beate Kosmala, "The rescue of Jews 1941-1945 – Resistance by Quite Ordinary Germans", in *Nazi Europe and the Final Solution*, David Bankier and Yisrael Gutman (eds), Jerusalem, Yad Vashem, 2003, 93-110.

David Engel, "Possibilities of Rescuing Polish Jewry under German Occupation and the influence of the polish Government in Exile", in *Nazi Europe and the Final Solution*, pp. 136-148.

אנגלקינג ברברה, יהודים עוזרים ליהודים ב"צד הארי" בוורשה, יד ושם קובץ מחקרים מ"ח 1-2 (תש"פ), ע' 89-110.

לאה פרייס, "כל זמן שאפשר להציל עוד יהודי" – על פרשת הצלתם של 1,200 יהודים ביערות מערב ביילורוסיה ועל האחים ביילסקי", בתוך עלה איתי בגורלי, ירושלים, יד ושם, ע' 117-126. רות זריר, "הצלת יהודים מהולנד באמצעות אישורי סרטיפיקטים", ילקוט מורשת, כג', תשל"ז, 135-162.

חיים אבני, "המחתרת הציונית בהולנד ובצרפת והבריחה לספרד", ניסיונות ופעולות הצלה, עמ' 456-483.

ז'אנין פרנק, "אבוש וובר והוועד להגנת היהודים בבליה", עלה איתי בגורלי, ע' 297-312. רוברט רוזט, מפולין להונגריה: ניסיונות הצלה 1943-1944, יד ושם קובץ המחקרים, כד' 1995, ע' 131-144.

אשר כהן, "הצלה בידי המחתרת החלוצית בהונגריה", עלה איתי בגורלי, ע' 422-435.

Hans Kirchhoff, "The Rescue of the Danish Jews in October 1943", in *Nazi Europe and the Final Solution*, 539-555.

לני יחיל, "הייחוד שבהצלתם של יהודי דניה – ניסיון לאבחנה שיטתית של תנאי הצלה", בתוך ניסיונות ופעולות הצלה, 504-511.

נחום בוגנר, ילדי המנזרים: הצלת ילדים יהודים במנזרים בפולין בתקופת השואה, יד ושם קובץ המחקרים כז' (תשנ"ט), ע' 189-226. לוסיאן לזר, "הצלת הילדים צרפת", בתוך עלה איתי בגורלי, ירושלים, יד ושם, ע' 217-248.

תוכניות הצלה רחבות היקף

גילה פטרן, "להציל בכל מחיר – קבוצת העבודה בסלובקיה, עלה איתי בגורלי, ע' 340-364. דניאל קארפי, התוכניות של אנג'לו דונאטי להצלת יהודי דרום צרפת", עלה איתי בגורלי, 365-376.

יאן גרבוֹבסקי וִדְרִיש ליבִיֹנְקָה, "סילופה ושכתובה של ההיסטוריה של השואה בפולין: המקרה של מוזאון משפחת אילמה לפולנים שהצילו יהודים במלחמת העולם השנייה בִּמְרִקֹזְבֶה", יד ושם קובץ מחקרים מ"ה 1, 2017
רחל ברנר, "פולקה קתולִיצקה והשואה: חידת זופיה קוסאק", יד ושם קובץ מחקרים מ"ה 2 (תשע"ח), ע' 105-132
Dalia Ofer, "Tormented Memories: the Individual and the Collective", *Israel Studies*, 9, 3, (2004), 137-156.

היישוב, בעלות הברית והמדינות הלא כבושות
דליה עופר, "מבט לאחר יובל - היישוב והציונות נוכח השואה, 1933-1948", תמורות יסוד בעם היהודי בעקבות השואה, יד ושם, תשנ"ו, ע' 443-472.
דינה פורת, "מדיניותה של הנהלת הסוכנות היהודית בפרשת טרנסניסטריה 1942-1944", קפה הבוקר בריח העשן, יד ושם, 2011, ע' 119-148.
Susan Zuccotti, "The rescue of Jews in Italy and the existence of a Papal Directive", in *Nazi Europe and the Final Solution*, 519-538.
זאב לקויר, הסוד הנורא, ירושלים ותל אביב, שוקן, תשמ"א, עמ' 68-101, 102-122.
דיוויד ס' ויימן, הפקרת היהודים: אמריקה והשואה, ירושלים, יד ושם, תשנ"ג, עמ' 387-428
ברנרד ווסרשטיין, בריטניה והיהודי אירופה, 1939-1945, תל אביב, עם עובד, 1982, עמ' 116-221.

Tec Nehama, "Altruism during World War II", in *Helpers and rescuers: ethical, psychological and religious factors*, - *Remembering for the Future*, 1989, 542-549.

Additional Reading Material:

Grading Scheme:

Essay / Project / Final Assignment / Home Exam / Referat 80 %
Active Participation / Team Assignment 20 %

Additional information:

The seminar is in collaboration with Yad Vashem, in memory of Prof. Yisrael Gutman